

TAMPEREEN
YLIOPISTO

JOHTAJUUDEN HAASTEET MEDIOITUVASSA POLITIIKASSA

Loppuraportti

1. Tutkimushankkeen kuvaus

Johtajuuden haasteet medioituvassa politiikassa –hankkeessa tutkittiin poliittista johtajuutta kahdesta näkökulmasta: median näkökulmasta ja poliittisten johtajien näkökulmasta. Aineistona oli 11 654 sanomalehtijuttua ja kahdeksan puoluejohtajan haastattelut. Tutkimusote oli kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen. Tulokset valottavat nykypäivän poliittisen johtajuuden kriteerejä lehdistön ja puoluejohtajien määrittelemänä sekä nostavat esiin jännitteitä poliitikkojen ja median suhteissa.

Median merkitys politiikassa on kasvanut. Mediajulkisuuden määrällä ja laadulla on merkitystä poliitikon menestymiselle vaaleissa ja uralla etenemiselle. Median roolin kasvaminen politiikassa heijastuu erityisesti poliittisiin johtajiin. Esimerkiksi puolueet henkilöityvät nykyään yhä selkeämmin johtajiinsa tai keskeisiin kärkipoliitikkoihinsa. Poliittisten johtajien persoona, henkilökohtaiset ominaisuudet ja asiat ovat yhä enemmän julkisuudessa. Ilmiötä on kuvattu esimerkiksi käsitteillä medioituminen, henkilöityminen ja privatisoituminen. Poliitikoista kertoessaan media luo mielikuvia kansalaisille siitä, millainen johtava poliitikko yleensä on ja millainen hänen pitäisi olla. Jatkuva mediajulkisuus ja myös uudet mediat haastavat poliitikkoja monella tavalla. Poliitiikanteossa tarvitaan aivan uusia ominaisuuksia ja taitoja.

Tutkimuksen tavoitteena on valottaa poliittista johtajuutta kahdesta näkökulmasta: median näkökulmasta ja poliittisten johtajien näkökulmasta. Ensimmäisenä tavoitteena on kuvata sitä, millaisia kriteerejä sanomalehdet poliittisille johtajille asettavat eli miten ne kuvaavat ja arvioivat poliittisia johtajia. Poliittisiksi johtajiksi tässä tutkimuksessa on rajattu puolueiden puheenjohtajat, eduskuntaryhmien puheenjohtajat, puoluesihteerit, ministerit, presidentit ja eduskunnan puhemiehet. Toisena tavoitteena on tarkastella näitä poliittisen johtajuuden kriteerejä poliitikkojen itsensä eli puolueiden puheenjohtajien näkökulmasta. Lisäksi tutkimuksessa vertaillaan näitä kahta näkökulmaa. Vertailulla voidaan valottaa sitä, millaisia eroja tai jopa ristiriitoja median luomalla kuvalla poliittisista johtajista ja poliittisten johtajien omien näkemysten välillä on. Tutkimus siis kertoo median ja poliitikkojen välisestä suhteesta sekä osaltaan siitä, millaista kuvaa sanomalehdistö politiikasta välittää.

2. Tutkimusryhmä

Tutkimuksen johtajana toimi puheviestinnän professori Pekka Isotalus. Tutkimuksen varsinaisena tutkijana toimi FT Merja Almonkari (23 kk). Tutkimusassistenttina toimi FM Johanna Mäkelä (6 kk). Tutkimusapulaisina toimivat Venla Kuuluvainen (5,5 kk), Carl Willandt (3 kk) ja Maija Peltola (3 kk). Lisäksi Marja Eklund on analysoinut pro gradu -tutkielmassaan projektin aineistoa.

Tutkimus toteutettiin Tampereen yliopiston puheopin laitoksella puheviestintä oppiaineessa. Puheviestintä kuitenkin siirtyi 1.1.2011 alkaen Viestinnän, median ja teatterin yksikköön ja puheopin laitos lakkasi olemasta.

3. Tutkimuksen toteutus

Tutkimus aloitettiin 1.2.2009. Ensimmäisen vuoden aikana kerättiin ensisijaisesti aineistoa ja analysoitiin sitä. Tutkimusaineistona käytetään sanomalehtitekstejä ja puolueiden puheenjohtajien haastatteluja. Lehtiaineisto koostuu vuoden 2008 lehdistä: Helsingin Sanomat, Aamulehti, Iltasanomat ja Iltalehti. Aineistoon kerättiin näistä lehdistä kaikki jutut, joissa esiintyi joku määritellyistä poliittisista johtajista. Tästä kertyi 12 kk ajalta 11654 juttua. Vuoden 2010 aikana haastateltiin kaikkien eduskuntapuolueitten puheenjohtajat (8 kpl). Lisäksi kerättiin televisio uutisajankohtaisohjelmista poliittisia johtajia käsitteleviä juttuja.

Vuoden 2010 aikana projektin tuloksista pidettiin kolme esitelmää kotimaisissa ja neljä esitelmää kansainvälisissä konferensseissa. Vuonna 2011 tutkimuksen tuloksia esiteltiin kaksi kertaa kotimaisissa ja seitsemää kertaa kansainvälisissä konferensseissa. Yhteensä tuloksista on pidetty 5 kotimaista ja 11 kansainvälistä esittelyä. Projektin päätösseminaari pidettiin 10.2.2011 Tampereen yliopistossa. Seminaari oli kaikille avoin ja paikalla oli noin kolmenkymmentä kuulijaa. Tuloksia esittelivät: Pekka Isotalus, Merja Almonkari, Johanna Mäkelä, Carl Willand ja Marja Eklund. Tutkimusryhmän tuloksia seminaarissa kommentoivat professorit Risto Kunelius ja Heikki Paloheimo.

4. Tutkimuksen tuloksia

Tutkimuksen tuloksia on tarkoitus esitellä yksityiskohtaisesti tieteellisissä artikkeleissa. Tähän mennessä projektista on julkaistu yksi kansainvälinen referee-artikkeli ja toinen on hyväksytty julkaistavaksi. Lisäksi arvioitavana on tällä hetkellä käsikirjoituksia kahdessa kansainvälisissä tieteellisissä lehdessä ja yhdessä kotimaisessa lehdessä. Tuloksista on tarkoitus kirjoittaa vielä ainakin yksi kotimainen artikkeli. Aineiston pohjalta on myös tehty yksi pro gradu -tutkielma ja toinen on tekeillä.

Tutkimus eteni seuraavasti:

Lehtiaineisto

- 1) Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli tarkastella, kuinka paljon johtavia poliitikkoja käsitellään sanomalehdissä ja ketkä poliittiset johtajat ovat eniten esillä ja missä yhteydessä. Näihin kysymyksiin on etsitty vastausta analysoimalla kvantitatiivisesti koko 12 kk lehtiaineiston neljä lehteä.
- 2) Kvalitatiivisen aineistolähtöisen sisällönanalyysin pohjalta (6 kk, tammikuun alusta kesäkuun loppuun, yhteensä 5216 juttua) vastataan seuraaviin kysymyksiin: Mitä poliittisen johtajan ominaisuuksia sanomalehdissä kommentoidaan ja arvioidaan? Millaiset ovat hyvän poliittisen johtajan kriteerit lehtien perusteella?

Haastatteluaineisto

- 3) Haastatteluaineisto koostuu eduskuntapuolueitten puheenjohtajien teemahaastatteluista. Haastattelujen kesto oli 25 min – 2t 18 min .Haastattelut on analysoitu kvalitatiivisen sisällönanalyysin menetelmin. Haastattelujen avulla pyritään valottamaan poliittisten johtajien itsensä näkökulmaa poliittisen johtajuuden kriteereihin, haasteisiin ja epäkohtiin.

Vertailu

- 4) Lisäksi tutkimuksessa vertaillaan lehtiaineistojen ja haastattelujen tuloksia. Vertailullaan pyritään osoittamaan, onko lehdistöllä ja poliittisille johtajilla eriäviä näkemyksiä poliittisen johtajuuden kriteereistä.

Tutkimustulostemme mukaan poliittisten johtajien saama julkisuus sanomalehdissä on hyvin epätasaista: 50:stä poliitikosta kuusi kerää yhtä paljon mainintoja kuin loput 44 yhteensä. Ministeriys tai puoluejohtajuus sinänsä ei nosta poliitikkoa mediajulkisuuden kirkkaimpaan valokiilaan. Erityisesti naiset politiikan johtopaikoilla näyttävät saavan vähän julkisuutta.

Artikkeleissa pohditaan tulosten perusteella, mitkä seikat lisäävät tai vähentävät poliitikon saamaa mediajulkisuutta.

Poliittisen johtajan kriteerit perustuvat lehtiaineiston mukaan seuraaviin tekijöihin: poliittinen ammattitaito poliitikkona (28 % maininnoista), viestintätaidot (22 %), persoona ja käyttäytyminen (20 %), poliittiset suhteet (18 %) ja luottamuksen rakentuminen (12 %). Hyvä poliittinen johtaja on kokenut, hoitaa työnsä, on vahva asiaosaaja ja pyrkimyksiltään uudistava. Viestintätaidoissa korostuvat toisaalta kaikin puolin sujuvan julkisen esiintymisen taidot ja toisaalta mediataidot, esimerkiksi imagon hallinta, suhteet toimittajiin ja kriisiviestinnän taidot. Persoonaan ja käyttäytymiseen liittyvissä arvioinneissa myönteisiksi henkilökohtaisiksi piirteiksi havaittiin muiden muassa itsevarmuus, rohkeus, sosiaalisuus, älykkyys, ahkeruus, tuoreus, huumorintajuisuus, empaattisuus, innostuneisuus. Poliittisten suhteiden osalta tärkeässä roolissa ovat hyvät suhteet omaan puolueeseen, hallitukseen, pääministeriin ja presidenttiin. Myös suhteet kansalaisiin ja hyvät verkostot nousivat lehdissä esille. Yksityistenkin suhteiden pitäisi johtavalla poliitikolla olla kunnossa. Lisäksi hyvää johtavaa poliitikkoa profiloi työn ja yksityiselämän uskottavuus sekä kansalaisten että poliitikkojen silmissä. Rehellisyys, luottamuksen arvoiseksi osoittautuminen ja nuhteettomuus ovat myös hyvän poliittisen johtajan kriteereitä. Luottamuksen rakentuminen näyttää erityisen keskeiseltä poliittisessa skandaalissa. Artikkeleissa näitä kaikkia esitellään aineistoesimerkkien avulla.

Puoluejohtajat katsovat poliittista johtajuutta omasta näkökulmastaan ja heidän vastauksissaan korostuvat osittain eri asiat kuin lehtijutuissa. Puolueitten puheenjohtajien mielestä viestintätaidot ovat johtamistaitojen ohella johtavan poliitikon tärkeimpiä ominaisuuksia. Vertailtaessa poliittisten johtajien viestintään liittyviä vaatimuksia ja taitoja huomattiin, että lehdissä painotetaan usein poliitikkojen julkisen esiintymisen piirteitä ja esimerkiksi nonverbaalista viestintää. Puoluejohtajat eivät nostaneet näitä asioita juurikaan esille vaan korostivat ennen muuta mediataitojen merkitystä: imagon hallintaa ja suhteita toimittajiin. Myös paineensietokyky, määrätietoisuus, ideologisuus ja asiaosaaminen profiloivat hyvää poliittista johtajaa. Artikkelit valottaa esimerkkien avulla mm. niitä kokemuksia, joita puoluejohtajilla on 24/7 julkisuudesta ja yksityisyyden rajojen määrittelemisestä.

5. Tulosten arvostus, näkyvyys ja vaikuttavuus

Tutkimuksen tulokset ovat herättäneet runsaasti mielenkiintoa, kun niitä on esitelty seminaareissa ja konferensseista. Tuloksista on pidetty yhteensä 17 esitelmää tai posteria, mitä voidaan pitää

ansiokkaana määränä. Yksi artikkeleista on hyväksytty lehteen *International Journal of Strategic Communication*, joka on erittäin arvostettu tieteellinen lehti. Lisää näkyvyyttä tutkimukset saavat, kun loput käsikirjoitukset saadaan julkaistuksi.

Päättöseminaarissa esitellyt tulokset saivat runsaasti julkisuutta mediassa. Aamulehti ja Iltalehti tekivät tuloksia näyttävät jutut. STT:n kautta tulokset levisivät kaikkiin keskeisiin medioihin mm. Helsingin Sanomat, MTV3 ja useat maakuntalehdet. Lisäksi projektin aikana projektin johtaja on antanut useita haastatteluja poliittisesta johtajuudesta medialle mm. Ilta-Sanomille ja Yleisradiolle.

Lisäksi projektin pohjalta on aloitettu yksi väitöskirjaprojekti. Johanna Mäkelä aloitti osin tämän projektin aineistojen pohjalta puheviestinnän väitöskirjansa naisista politiikan johtopaikoilla. Lisäksi projektin on synnyttänyt kaksi pro gradu -tutkielmaa. Lisäksi projektin pohjalta on syntynyt uusi tutkimusprojekti, jossa johtamisen professori Arja Ropo ja professori Pekka Isotalus tarkastelevat naisjohtajien valokuvia sanomalehdissä.

Julkaisut

Isotalus Pekka & Almonkari Merja, 2011. Current trends in political communication and criteria for political leaders : Perspectives of Finnish press and party leaders. Teoksessa E. De Blasio, M. Hibberd & M. Sorice (toim.) *Leadership and new trends in political communication* (s. 111-122). Roma: Luiss, Centre for Media and Communication Studies Massimo Baldini. (CMCS working papers.)

Almonkari, Merja & Isotalus, Pekka 2012. Two perspectives on the communication skills of political leaders. *International Journal of Strategic Communication* (hyväksytty julkaistavaksi).

Arvioitavana olevat käsikirjoitukset

Isotalus, P. & Almonkari M. Criteria for Political Leaders. Perspectives of Finnish Media and Party Leaders

Isotalus, P. & Almonkari M. Political Scandal Tests the Trust of Politician. The Case of the Finnish Minister Who Resigned Because of His Text Messages

Mäkelä, J., Almonkari, M. & Isotalus, P. Johtavat naispoliitikot sanomalehdissä – lähes näkymättömiä?

Tieteelliset esitykset

Almonkari Merja, Isotalus Pekka. Kansan luottamus ministeriä kohtaan on alkanut rakoilla? Poliittisen johtajan uskottavuuden edellytykset sanomalehtien mukaan. Poliitiikan tutkimuksen päivät 21.01.2011. Jyväskylä, Suomi.

Isotalus Pekka. Professional communication skills of politicians. Interpersonal communication and social interaction section 2011 conference 09.09.2011. Belfast, Iso-Britannia.

Isotalus Pekka, Almonkari Merja. Changing Political Communication and Criteria for Political Leaders: Perspectives of Finnish Press and Party Leaders. 61st Annual ICA Conference 29.05.2011. Boston, Yhdysvallat.

Isotalus Pekka, Almonkari Merja. Current Trends in Political Communication and Criteria for Political Leaders. Perspectives of the Finnish Press and Party Leaders. Leadership. Leaders and new trends in political communication. International Conference 21.05.2011. Rooma, Italia.

Isotalus Pekka, Almonkari Merja. Political scandal tests the trust of politician: The case of the Finnish minister who resigned because of his text messages. The mediation of scandal and moral outrage 17.12.2011. Lontoo, Iso-Britannia.

Isotalus Pekka, Almonkari Merja. Trends of political communication and political leadership: perspectives of Finnish media and party leaders. Political Studies Association Conference 2011 21.04.2011. London, Iso-Britannia.

Isotalus Pekka, Almonkari Merja, Peltola Maija. Mikä poliittisessä viestinnässä muuttuu sanomalehtien mukaan?. Mediatutkimuksen päivät 05.02.2011. Turku, Suomi.

Mäkelä Johanna, Isotalus Pekka. Women politicians in Finnish papers - almost invisible leaders?. NordMedia 12.08.2011. Akureyri, Islanti. (Poster)

Mäkelä Johanna, Isotalus Pekka. Women politicians in the Finnish papers - almost invisible leaders?. Interpersonal Communication & Social Interaction Section Conference 07.09.2011. Belfast, Irlanti. (Poster)

Isotalus P, Almonkari M. Criteria for political leaders: Perspectives of Finnish media and party leaders. ECREA 2010 14.10.2010. Hampuri, Saksa.

Isotalus P, Almonkari M, Mäkelä J. Johtavan poliitikon pätevyysvaatimukset lehdissä tapaus Kanervan määrittelemänä. Viestinnän tutkimuksen päivät 12.02.2010. Tampere, Suomi.

Isotalus P, Almonkari M, Mäkelä J. What do media require of political leaders? The case of the Finnish minister who resigned because of his text messages. 60th Political Studies Association Annual Conference 01.04.2010. Edinburgh, Iso-Britannia.

M Almonkari, P Isotalus, C Willandt, J Mäkelä. Otsikoiden hallitsijat. Poliittiset johtajat vuoden aikana neljässä lehdessä.. Viestinnän tutkimuksen päivät 12.02.2010. Tampere, Suomi.

Merja Almonkari, Pekka Isotalus. Communication skills of political leaders in times of professionalization. 3rd European Communication Conference ECREA 2010 13.10.2010. Hamburg, Saksa.

Mäkelä Johanna, Isotalus Pekka ja Almonkari Merja. Women politicians in Finnish media - almost invisible leaders?. 3rd European Communication Conference 14.10.2010. Hampuri, Saksa.

Pro gradu -tutkielma

Eklund, Marja 2010. Poliittisen johtajan imagon rakentuminen sanomalehdissä : tapaustutkimus ulkoasiainministeri Alexander Stubbista. Puheviestinnän pro gradu –tutkielma. Puheopin laitos, Tampereen yliopisto.